

Stowarzyszenie Gmin
Regionu Północno-Zachodniego Mazowsza
egm@vp.pl

*Materiały do realizacji projektu rocznice i jubileusze w roku 2021
(cz.I 190 rocznica wojny polsko – rosyjskiej 1831)*

190 rocznica wojny Polsko-rosyjskiej 1831 (5 luty-21 październik) Oraz przejęcia przez Sejm Królestwa Polskiego uchwały o przejęciu prerogatyw królewskich (8 luty 1831)

W roku bieżącym przypada 190 rocznica wydarzenia, które na trwałe zapisało się w dziejach walk o niepodległość państwa polskiego. W wyniku Powstania Listopadowego doszło do ukształtowania niezależnych od Rosji władz Królestwa Polskiego, co stanowiło de facto i de iure wypowiedzenie ustaleń Kongresu Wiedeńskiego w kwestii polskiej. Decyzja władz polskich spowodowała reakcję ze strony Rosji co też przekształciło się w stan wojny między obu państwami. Przegrana strony polskiej wygenerowała konsekwencje ostatecznie negatywne w odniesieniu do kwestii polskiej zarówno w wymiarze wewnętrznym jak i międzynarodowym. Niemniej jednak zarówno wydarzenia Powstania Listopadowego jak i wojna polsko rosyjska 1831 wpisała się na trwałe do kalendarium walk o podmiotowość państwa polskiego na arenie międzynarodowej.

Prezentowany materiał dokumentacyjny stanowi przypomnienie wspomnianej w tytule rocznicy.

Królestwo Polskie w latach 1815-1830

Po trzecim rozbiórce i abdykacji króla Stanisława Augusta Poniatowskiego 25 listopada 1795 roku w ujęciu ściśle formalnym (po umowie rozbiorowej z dnia 24 października tegoż roku zawartej przez Austrię Prusy i Rosję) I Rzeczpospolita przestała istnieć. Mocarstwa rozbiorowe w dniu 26 listopada 1797 roku uzgodniły między sobą delimitację obszarów zabranych a także przejęto wspólne oświadczenie iż żadne z nich nie będzie nigdy używać określenia „Królestwo Polskie” (zob.w: muzhp.pl/pl/e/102/III rozbiór; Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, <<III rozbiór Rzeczypospolitej>>). Polacy nigdy nie pogodzili się z utratą państwowości i od chwili rozbiorów rozpoczęła się walka o odbudowę państwa. Epoka napoleońska znacznie zmieniła kształt politycznej i militarnej mapy Europy. Dla sprawy polskiej pojawiła się szansa wobec faktu iż odnoszący sukcesy Napoleon znalazł się na linii konfliktu z państwami zaborczymi. Umożliwiło to odbudowę polskiego państwa pod nazwą Księstwa Warszawskiego, które wprawdzie uznawało zwierzchnictwo Napoleona, ale było całkowicie suwerenne wobec Austrii, Prus i Rosji czyli państw zaborczych. Niekiedy historiografia określa Księstwo Warszawskie jako niepodległe państwo polskie (Józef Grabcic, Dzieje Polski Niepodległej, Warszawa, Kraków 1921 s.341). Po 6 latach istnienia w wyniku przegranej wojny francusko-rosyjskiej w roku 1813 Księstwo Warszawskie dostaje się pod okupację rosyjską. Przywódcy ówczesnej Europy w tym i monarchowie państw

zaborczych zdawali sobie sprawę, że powrotu do status quo ante z roku 1795 być nie może. W latach 1814-15 obradował pierwszy powszechny kongres narodów Europy znany jako Kongres Wiedeński. Do zagadnień pierwszoplanowych Kongresu zaliczono również sprawę polską. Na mocy decyzji Kongresu (należy to dobitnie podkreślić, decyzji Kongresu, nie państw zaborczych) podjęta została decyzja o utworzeniu państwa Polskiego pod nazwą Królestwo Polskie. W ten sposób faktycznie i formalnie przestawało funkcjonować zobowiązanie monarchów zaborczych deklarujących w roku 1797 „zniesienie po wszystkie czasy nazwy Królestwo Polskie”. Państwo polskie utworzone mocą Kongresu miało znacząco ograniczoną suwerenność poprzez fakt zobowiązania do uznania cara rosyjskiego za polskiego króla, poprzez ograniczenia w zakresie polityki zagranicznej (miała być wspólna dla Polski i Rosji) oraz poprzez podporządkowanie armii rozkazom naczelnego wodza, którym był na mocy ustaleń następcy rosyjskiego tronu wielki książę Konstanty Romanow. Natomiast wszystkie pozostałe instytucje w państwie miały polski charakter. Królestwo Polskie było państwem parlamentarnym mającym sejm i senat, własny polski rząd, ministerstwo skarbu, walutę, językiem urzędowym był polski a stanowiska i funkcje administracyjne mogli sprawować wyłącznie Polacy obywatele Królestwa Polskiego. W państwie obowiązywała konstytucja, wprowadzona nadana przez rosyjskiego cara ale opracowana przez przedstawiciela władz polskich księcia Adama Czartoryskiego. Pomimo iż zgodnie z ustaleniami zapisów konstytucji polityka zagraniczna dla Rosji i Królestwa Polskiego były wspólne to z mocy zarówno konstytucji jak i to na mocy interpretacji tychże postanowień (monarcha <nie inne państwo, nie państwo, które monarcha reprezentuje, ale literalnie on jedynie w swej osobie> mógł decydować o nadaniu przywileju do prowadzenia również wybranych zagadnień polityki międzynarodowej przez Królestwo Polskie. W trakcie istnienia Królestwo uzyskało taki przywilej kilkakrotnie, stając się tym samym podmiotem prawa międzynarodowego w rozumieniu ówczesnego ustawodawstwa mającego podstawy w porozumieniach Kongresu Wiedeńskiego (zob. Lech Mażewski, Królestwo Polskie 181-1874 Powstanie i upadek państwa w: Przegląd Sejmowy nr 2 (139), 2017 s.53-55). W tym miejscu należałoby uzupełnić iż ukształtowana na mocy Kongresu Wiedeńskiego mapa polityczna Europy (uznawana przez wszystkie europejskie kraje uczestniczące w Kongresie) relatywizowała w zakresie pełnej suwerenności tylko 14 państw, suwerenność kilku krajów Związku Niemieckiego oraz niektóre państwa włoskie miały pewne ograniczenia narzucone przez mocarstwa, spośród krajów mających ograniczoną suwerenność Polska miała jednak owe ograniczenia najmniejsze (Norwegia, Węgry, Serbia, Finlandia, Mołdawia, Wołoszczyzna, Belgia, Hanower, Luksemburg miały bardziej niż Królestwo Polskie ustawowo przypisaną zależność od państw zwierzchnich)

Dzieje Królestwa Polskiego mogą być oczywiście przedmiotem zupełnie odrębnego opracowania, prezentowany tu materiał nie ma na względzie wypełniania tejże kwestii poza jedynie informacyjnym przekazem co do samego faktu istnienia państwa.

Po 15 latach dość dynamicznego rozwoju, wobec nacisków ze strony następcy Aleksandra I, Mikołaja I następowały faktyczne działania ograniczające wynikające z konstytucji i postanowień Kongresu przywileje Królestwa Polskiego. Faktycznie wobec działań cara Mikołaja I następowała likwidacja odrębności Królestwa (choć formalnie sytuacja pozostawała bez zmian) Wobec narastającej presji zaczęły na terenie Królestwa powstawać organizacje spiskowe mając na celu walkę przede wszystkim o utrzymanie konstytucji ale docelowo o pełną niepodległość Polski.

Ruch spiskowy kształtował się w Królestwie Polskim przede wszystkim w ośrodkach akademickich (zob. Gryzelda Missalowa Ziemia polskie w dobie autonomii Królestwa

Polskiego w: Historia Polski T. II, PWN, Warszawa 1958 s.286, 290-294). Organizacją niepodległościową wykorzystującą zarówno formułę spiskową jak i legalne (uzupełniające) metody walki było Wolnomularstwo Narodowe i utworzone na jego bazie Narodowe Towarzystwo Patriotyczne (zob. tamże s.294-298. Organizacją spiskową zawiązaną w środowisku wojskowym było Sprzysiężenie Podchorążych, organizacja, która okazała się najistotniejsza w organizacji Powstania Listopadowego. (tamże s.304-306)

Za początek powstania listopadowego zgodnie przyjmuje się tzw. „Noc Listopadową” z 29/30 listopada 1830 roku. Nie wnikając w szczegóły organizacji powstania należy choćby krótko zaznaczyć iż było ono źle przygotowane, organizacja walk powstańczych miała charakter chaotyczny, brak było struktur organizacyjnych dominowały wystąpienia żywiołowe, efektów realnych nie uzyskano a przy okazji miało miejsce wielce kontrowersyjne zdarzenie związane z zamordowaniem przez powstańców 6 polskich generałów i jednego pułkownika (zob.https://pl.wikipedia.org/wiki/Powstanie_Listopadowe/Wybuch) *

W odniesieniu do sytuacji politycznej a także kwestii ustrojowych Królestwa Polskiego szczególnego znaczenia nabiera akt detronizacji Mikołaja I z funkcji Króla Polski. W jakich okolicznościach następowała detronizacja? „Po niepowodzeniu misji mediacyjnej księcia Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego wysłanej do Petersburga, doszło do zaostrzenia sytuacji politycznej. Generał Józef Chłopicki (wódz naczelny powstania) złożył władzę. 20 stycznia sejm uznał powstanie za narodowe. Na sile przybrała lewica. 24 stycznia prasa warszawska opublikowała proklamację feldmarszałka Dybicza wzywającą do bezwarunkowego złożenia broni. 25 stycznia zwołano tłumną demonstrację ku czci straconych dekabrystów. Pochód rozpoczął się na Uniwersytecie Warszawskim; przemawiano na pl. Zamkowym, na wprost sejmu obradującego pod przewodnictwem marszałka Władysława Ostrowskiego. Pochód wywarł na posłach silne wrażenie. W tym nastroju, na wniosek Romana Sołtyka parlament podjął jednomyślną uchwałę o złożeniu z polskiego tronu Mikołaja I. Jednym z inspiratorów i pierwszym sygnatariuszem był poseł z województwa krakowskiego Teodor Slaski. Gdy sekretarz Sejmu ogłosił, że nie wszyscy posłowie i senatorzy złożyli podpisy, Slaski zabrał głos i powiedział: Kto nie podpisze aktu zrzucenia z tronu, ma być uważany i obwołany za zdrajcę ojczyzny”. (zob.https://pl.wikipedia.org/wiki/Uchwala-Sejmu-o-detronizacji-Mikolaja_I/)

Opinie w kwestii podjętego aktu o detronizacji Króla były bardzo zróżnicowane i kontrowersyjne nawet wśród polskich generałów. Dla przykładu generał Ignacy Prądzyński, który - jak zaznaczył - nie był uczestnikiem tego wydarzenia, nazwał je aktem prawdziwego szaleństwa. Zanotował, że nad nim nie dyskutowano i nie głosowano; zaproponowany przez jednego posła i poparty przez drugiego, został przyjęty oklaskami przez zapaleńców zajmujących miejsce na galerii, a milczenie innych posłów uznano za zgodę. Podpisywanie aktu wyjaśnia strachem o uznanie za zradę w razie odmowy. Według legendy, po jej przegłosowaniu książe Adam Jerzy Czartoryski miał głośno powiedzieć do marszałka Ostrowskiego i jego brata: "zgubiliście Polskę", ale pomimo tego uchwałę podpisał. (tamże)

*Zamordowani przez podchorążych generałowie (Stanisław Trębicki, Maurycy Hauke, Stanisław Potocki, Ignacy Blumer, Tomasz Siemiątkowski, Józef Nowicki oraz pułkownik Filip Meciszewski) mieli olbrzymie zasługi w walce o niepodległość Polski. Wszyscy z wymienionych przeszli przez fronty walk Legionów Polskich, wyprawę napoleońską na Rosję w Roku 1812, etap walk w wojnie polsko-austriackiej 1809 roku a także (w przypadku gen. Blumera przez niezwykle heroiczną kampanię haitańską. Najbardziej dramatyczny był niewątpliwie los generała Maurycyego Hauke (uczestnik wojny w obronie niepodległości z Rosją w 1792 roku, uczestnik Powstania Kościuszkowskiego, weteran Legionów Polskich we Włoszech, obrońca Twierdzy Zamość w roku 1813 w wojnie polsko-austriackiej) zamordowany w brutalny sposób przez podchorążych w nocy 29 listopada (wyrzeczono do niego 19 razy <strzelając dalej już do zabitego> na oczach żony i nieletnich córek)

Następstwem uchwały detronizacyjnej była wojna polsko-rosyjska. **Dnia 5 lutego 1831** roku armia rosyjska wkroczyła w granice Królestwa, 7 lutego doszło do pierwszych starć zbrojnych: jeden z plutonów 1 pułku ułanów rozpędził w Siedlcach straż przednią nieprzyjaciela. W tym samym dniu, 3 pułk ułanów wyparł z Węgrowa dwa pułki rosyjskie.

Kalendarium walk wojny polsko-rosyjskiej 1831 roku

bitwa pod Stoczkiem – 14 lutego 1831, zwycięstwo wojsk polskich
bitwa pod Dobrem – 17 lutego 1831, zwycięstwo wojsk polskich
I bitwa pod Kałuszynem – 17 lutego 1831 nierozstrzygnięta
I bitwa pod Wawrem – 19 lutego 1831, zwycięstwo wojsk polskich
bitwa pod Białoleką – 24 lutego – 25 lutego 1831, zwycięstwo wojsk polskich
bitwa pod Olszynką Grochowską – 25 lutego 1831, bitwa nierozstrzygnięta, taktyczne zwycięstwo wojsk polskich
Ofensywa Dwernickiego
bitwa pod Nową Wsią – 19 lutego 1831, zwycięstwo wojsk polskich
bitwa pod Puławami – 2 marca 1831, zwycięstwo wojsk polskich
bitwa pod Kurowem – 3 marca 1831, zwycięstwo wojsk polskich
bitwa pod Poryckiem – 11 kwietnia 1831, zwycięstwo wojsk polskich
bitwa pod Boremlem – 18 kwietnia – 19 kwietnia 1831, zwycięstwo wojsk polskich
Ofensywa Prądyńskiego (na szosie brzeskiej)
II bitwa pod Wawrem – 31 marca 1831, zwycięstwo wojsk polskich
bitwa pod Dębem Wielkim – 31 marca 1831, zwycięstwo wojsk polskich
II bitwa pod Kałuszynem – 2 kwietnia 1831, zwycięstwo wojsk polskich
bitwa pod Domanicami – 10 kwietnia 1831, zwycięstwo wojsk polskich
bitwa pod Iganiami – 10 kwietnia 1831, zwycięstwo wojsk polskich
Ofensywa Sierawskiego
bitwa pod Wronowem – 17 kwietnia 1831, przegrana przez wojska polskie
bitwa pod Kazimierzem Dolnym – 18 kwietnia 1831, przegrana przez wojska polskie
Bitwy ugrupowań partyzanckich
bitwa pod Nowogrodem – 23 lutego 1831, zwycięstwo wojsk polskich
bitwa pod Kiejdanami – 29 kwietnia 1831 roku, zwycięstwo wojsk polskich
bitwa pod Połęgą – 10 maja – 14 maja 1831, przegrana przez wojska polskie
bitwa pod Daszowem – 14 maja 1831, przegrana przez wojska polskie
bitwa pod Mariampolem – 22 kwietnia 1831, przegrana wojsk polskich
Wyprawa Chrzanowskiego
bitwa pod Firlejem – 9 maja 1831, zwycięstwo wojsk polskich
Bitwa pod Lubartowem – 10 maja 1831, bitwa nierozstrzygnięta
bitwa pod Jędrzejowem – 13 maja 1831, zwycięstwo wojsk polskich
bitwa pod Tykocinem – 21 maja 1831, zwycięstwo wojsk polskich
bitwa pod Nurem – 22 maja 1831, zwycięstwo wojsk polskich
bitwa pod Ostrołęką – 26 maja 1831, przegrana przez wojska polskie
bitwa pod Rajgrodem – 29 maja 1831, zwycięstwo wojsk polskich
Wyprawa Jankowskiego
bitwa pod Budziskami – 19 czerwca 1831, zwycięstwo wojsk polskich
bitwa pod Łsobykami – 19 czerwca 1831, zwycięstwo wojsk polskich
Inne

bitwa pod Sokołowem Podlaskim – 21 kwietnia 1831, zwycięstwo wojsk polskich
bitwa pod Kuflewem – 25 kwietnia 1831, bitwa nierozstrzygnięta
I bitwa pod Mińskiem Mazowieckim – 26 kwietnia 1831, bitwa nierozstrzygnięta
bitwa pod Uchianiami – 11-12 czerwca 1831
Walki odwrotowe (ofensywa rosyjska na Warszawę)
bitwa pod Stoczkiem – 14 lutego 1831, zwycięstwo wojsk polskich
bitwa pod Dobrem – 17 lutego 1831, zwycięstwo wojsk polskich
I bitwa pod Kałuszynem – 17 lutego 1831 nierozstrzygnięta
I bitwa pod Wawrem – 19 lutego 1831, zwycięstwo wojsk polskich
bitwa pod Białołąką – 24 lutego – 25 lutego 1831, zwycięstwo wojsk polskich
bitwa pod Olszynką Grochowską – 25 lutego 1831, bitwa nierozstrzygnięta, taktyczne zwycięstwo wojsk polskich
I bitwa pod Wilnem – 19 czerwca 1831, przegrana przez wojska polskie
bitwa pod Szawlami – 8 lipca 1831, przegrana przez wojska polskie
III bitwa pod Kałuszynem – 10 lipca 1831 wygrana
II bitwa pod Mińskiem Mazowieckim – 14 lipca 1831, bitwa nierozstrzygnięta
bitwa pod Iłżą – 9 sierpnia 1831, zwycięstwo wojsk polskich
bitwa pod Gniewoszowem – 9 sierpnia 1831, przegrana przez wojska polskie
II bitwa pod Wilnem – 17 sierpnia 1831, przegrana przez wojska polskie
bitwa pod Rogoźnicą – 29 sierpnia 1831, zwycięstwo wojsk polskich
szturm Warszawy – 6-7 września 1831, zajęcie miasta przez Rosjan (m.in. obrona obrona reduty Ordona i reduty Wolskiej)
(W:<https://brainly.pl/zadanie/1105910>;
https://pl.wikipedia.org/wiki/Powstanie_listopadowe Wojna polsko-rosyjska)
9 października skapitulowała twierdza Modlin, a 21 października twierdza Zamość. Ta ostatnia data uznawana jest za koniec wojny. [w:]Jerzy Zdrada, Historia Polski 1795-1914, PWN, Warszawa 2007, s. 192.

Zagadnienia ustrojowe i polityczne Królestwa Polskiego w okresie wojny polsko-rosyjskiej

W zakresie organizacji politycznej 29 stycznia 1831 roku sejm podjął decyzję o utworzeniu rządu narodowego, przyznając mu władzę konstytucyjną królewską i władzę rządzącą. Rząd ten miał prawo dysponowania dochodami skarbu państwa, w ramach uchwalonego przez sejm budżetu. Posiadał prawo zawierania umów międzynarodowych. Powoływał, odwoływał i zawieszal urzędników administracji państwowej, nominował średnią hierarchię kościelną, prokuratorów oraz sędziów i prezesów sądów wszystkich szczebli. Nadawał najwyższe odznaczenia wojskowe, określał symbole narodowe na monetach i pieczęciach. Nominował zastępcę wodza naczelnego. Posiadał prawo łaski z wyłączeniem spraw o zbrodnie stanu. Podejmował wiążące decyzje w obecności przynajmniej 3 członków rządu. W obradach pięciu członków rządu mógł też uczestniczyć wódz naczelny z prawem głosu. Każdy akt normatywny wydany przez Rząd Narodowy nabierał mocy prawnej dopiero po kontrasygnowaniu go przez odpowiedniego ministra. Rada Ministrów była posiedzeniem wszystkich szefów wydziałów i ministrów. (tamże)
Oficjalnie w trakcie powstania listopadowego nie została formalnie ogłoszona deklaracja niepodległości Królestwa Polskiego, niemniej jednak faktycznie po formalnej detronizacji z funkcji króla Polski cesarza Mikołaja I **25 stycznia**, po utworzeniu Rządu Narodowego

29 stycznia oraz wobec uchwały Sejmu z dnia **8 lutego** 1831 roku (o przekazaniu do kompetencji sejmu większości prerogatyw królewskich) można mówić o całkowicie suwerennej formule Królestwa Polskiego, co formalnie kończyło się z kolei z dniem 9 października 1831 roku wraz z zakończeniem misji generała Macieja Rybińskiego (wódz naczelny z kompetencjami zwierzchnika władzy cywilnej)

W wyniku klęski powstania Królestwo Polskie znalazło się pod okupacją rosyjską. Na mocy decyzji cara Mikołaja I, 26 lutego 1832 roku został nadany dla Królestwa Statut Organiczny w wyniku czego przestawało formalnie obowiązywać ustawodawstwo dla Królestwa wynikające z ustaleń Kongresu Wiedeńskiego i konstytucji Królestwa z roku 1830. O ile do wybuchu Powstania Listopadowego i niejako w formie kontynuacji w okresie sprawowania władzy przez Rząd Narodowy można mówić o odrębności Królestwa Polskiego zarówno w ujęciu ustroju wewnętrznego jak i w odniesieniu do podmiotowości międzynarodowej, o tyle fakt nadania norm ustrojowych jedynie przez stronę państwa zaborczego bez uprawomocnienia traktatem międzynarodowym przekreślało nawet formalnie odrębność podmiotową Królestwa Polskiego zamieniając ją w formę jednostronnie narzuconego i realizowanego praktycznie protektoratu.

Uzupełnienie

Zasadniczo Powstanie Listopadowe objęło niemal wyłącznie ziemie Królestwa Polskiego oraz część terenów Litwy i Rusi bezpośrednio włączonych do Cesarstwa Rosyjskiego. Niemniej jednak pierwsza połowa XIX wieku (już po Kongresie Wiedeńskim) charakteryzowała się dynamiką w zakresie zarówno przemian politycznych jak i społecznych. Równoległe z Powstaniem Listopadowym miało miejsce powstanie Belgów o niepodległość państwa, nieco wcześniej Francja objęta została tzw. „Rewolucją Lipcową” (lipiec 1830), w latach 1821-32 trwała (zakończona powodzeniem) grecka wojna narodowo-wyzwoleńcza. Ruchy rewolucyjne i protesty (zwłaszcza kształtującej się zorganizowanej grupy pracowników najemnych i rzemieślników) występowały w wielu krajach Europy.

W pewnym sensie o reperkusjach związanych z Powstaniem Listopadowym możemy mówić w odniesieniu do „wydarzeń w Brodnicy” na Kujawach (**5-12 października** 1831). Po przekroczeniu granicy Królestwa Polskiego w Brodnicy internowany został ostatni zwarty oddział powstańczy wraz z dowódcą Maciejem Rybińskim i prezesem Rządu Narodowego Bonawenturą Niemojowskim. Miejscem internowania był Klasztor Franciszkanów. Nagły żywiołowy napływ licznych sił wojskowych spowodował głęboki kryzys w mieście u podstaw którego był raptowny niekontrolowany wzrost cen żywności, braki podstawowych towarów spożywczych a dodatkowo – epidemia cholery, która pojawiła się wraz z wejściem wojsk rosyjskich podążających za siłami powstańczymi. (Zob. Jan Kosim „Przeciw Świętemu Przymierzu Warszawa PWN 1988 s.83). Do wzrostu napięć społecznych na przełomie lat 1830/31 doszło również na **Śląsku**. Wyjątkowo ciężka zima spowodowała raptowny wzrost podstawowych towarów spożywczych wczesną wiosną 1831 roku. Szczególnie w trudnej sytuacji znaleźli się pracownicy warsztatów tkackich, którzy i tak bardzo nisko opłacani znaleźli się na granicy głodu. W dniu **14 kwietnia 1831** roku doszło do radykalnych protestów tkaczy w powiecie dzierzoniowskim (największe we wsi Włóki) co przyniosło częściowy sukces w postaci zwiększenia stawek wynagrodzeń przez fabrykantów (zob. Wacław Długoborski, Śląsk w latach 1815-1847, w: Historia Polski t. II, .317-318). Głośnym echem zaznaczyło się powstanie Listopadowe również w **Rzeczypospolitej Krakowskiej**. W marcu

1831 roku zawiązano w mieście Komitet, który zbierał fundusze i dary w naturze, niósł pomoc rannym powstańcom i ich rodzinom. Natomiast Senat Rządzący, stanowiący oficjalny organ władzy, zgodnie z sugestiami powstańczego Rządu Narodowego zachował neutralność. Powstańcze władze cywilne i wojskowe uważały bowiem, że nie można narażać się Austrii, a neutralność Krakowa powinna zostać wykorzystana do kontaktów dyplomatycznych z Europą oraz nabywania sprzętu wojennego, koniecznego do prowadzenia walki z armią rosyjską. Pod koniec powstania w Kraków zajęły wojska rosyjskie. Pretekstem do okupacji był przemarsz oddziału powstańczego pod dowództwem gen. Samuela Różyckiego przez terytorium Rzeczypospolitej Krakowskiej, celem złożenia broni w Galicji przed Austriakami. **27 września 1831 r.** do miasta wkroczyły wojska rosyjskie gen. Teodora Rüdigera. Okupacja miasta, zakończona dopiero 24 listopada 1831 roku. (w: <https://rep.up.krakow.pl/> Henryk Żaliński Krakowskie lata generałów powstania listopadowego s.149).

Powstanie Listopadowe i będąca jego następstwem wojna polsko-rosyjska miała także znaczący oddźwięk wśród Wielkopolan. W oddziałach wojskowych i powstańczych służyło 3100 ochotników z Wielkopolski ([https://regionwielkopolska.pl/artykuly-dzieje-wielkopolski/Wielkopolanie w Powstaniu Listopadowym](https://regionwielkopolska.pl/artykuly-dzieje-wielkopolski/Wielkopolanie_w_Powstaniu_Listopadowym)). Pułk został powołany na mocy rozkazu wodza naczelnego gen. Józefa Chłopickiego **27 grudnia 1830** roku a pierwszą bitwę stoczył podczas walk o Grochów **25 lutego 1831** łącznie pułk uczestniczył w 15 bitwach i potyczkach wojny polsko-rosyjskiej 1831 kończąc kampanię w bitwie pod Świdziebnem (**4 października 1831**).

Podsumowując wydarzenia związane ze 190 rocznicą wojny polsko-rosyjskiej 1831 roku warto spojrzeć i ocenić ten okres w szerszym kontekście, z uwzględnieniem aspektów militarnych, społecznych i politycznych, które były integralną składnią tychże wydarzeń. Sukcesy i porażki, heroizm w nierównej walce, ale także spory i kontrowersje w strukturach władzy i armii czy niewątpliwe dramat polskich generałów zabitych w Noc Listopadową, wszystkie te przesłanki w ramach dialogu historycznego powinny być także odniesieniem dogłębnej analizy wydarzeń przeszłych do zrozumienia i umiejętności oceny towarzyszącej nam współczesności.

Ziemie Polskie po Kongresie Wiedeńskim

Powstanie Listopadowe i wojna polsko-rosyjska na ziemiach polskich

U S T A W A

Konstytucyina Królestwa Polskiego.

T Y T U L P I E R W S Z Y.

Stosunki polityczne Królestwa.

Artykuł 1.

Królestwo Polskie jest na zawazie połączone z Cesarstwem Rosyjskiem.

Artykuł 2.

Stosunki cywilne i polityczne które iemu narnaczamy, isko też i związki to połączenie utwalić moieco, objęte są niniejszą Ustawą, którą mu nadaemy.

Artykuł 3.

Herona Królestwa Polskiego jest dziedzicną w Otobie Naszey i Naszych Potomków, Dziedziców i Następów, według porządku Następstwa ustanowionego dla Tronu Cesarako-Rosyjskiego.

Artykuł 4.

Ustawa Konstytucyina oznacza sposób i prawidła sprawowania Władzy Najwyższej.

Artykuł 5.

KRÓL w przypadku swojej nieprzytomności mianuje Namiestnika który powinien mieszkać w Królestwie. Namiestnik podług woli odwołany być moie.

Artykuł 6.

Gdy KRÓL nie będzie mianował swym Namiestnikiem Xięcia Cesarako-Rosyjskiego, wybór ten padać moie tylko na Rodaka, albo na osobę której KRÓL nada naturalizacyą stosownie do prawidel ustanowionych przez artykuł trzydziesty trzeci.

Artykuł 7.

Namiestnik będzie mianowany przez Akt publiczny. Akt takowy oznacza wyrażnie rodzaj i rozciągłość Władzy, iaka mu będzie powierzona.

Artykuł 8.

Stosunki polityki zownietrzney Naszego Cesarstwa będą wspólne Naszemu Królestwu Polskiemu.

C H A R T E

Constitutionnelle du Royaume de Pologne.

T I T R E I.

Relations politiques du Royaume.

Article 1.

Le Royaume de Pologne est à jamais réuni à l'Empire de Russie.

Article 2.

Les Rapports civils et politiques dans lesquels Nous le plaçons ainsi que les liens qui doivent consolider cette union, sont déterminés par la présente Charte que Nous lui accordons.

Article 3.

La Couronne du Royaume de Pologne est héréditaire dans Notre Personne et dans celle de Nos descendants, Héritiers et Successeurs, suivant l'ordre de Succession établi pour le Trône Impérial de Russie.

Article 4.

La Charte Constitutionnelle établit le mode et le principe de l'exercice de la Souveraineté.

Article 5.

Le Roi en cas d'absence, nomme un Lieutenant qui devra résider dans le Royaume. Le Lieutenant est révocable à volonté.

Article 6.

Quand le Roi ne nomme pas pour Son Lieutenant un Prince Impérial de Russie, le choix ne peut tomber que sur un indigène, ou sur une personne à laquelle le Roi aurait accordé la Naturalisation, conformément au principe établi dans l'article 55.

Article 7.

La Nomination du Lieutenant se fera par un Acte public. Cet Acte déterminera précisément la nature et l'étendue des pouvoirs qui lui seront délégués.

Article 8.

Les rapports de politique extérieure de Notre Empire, seront communs au Royaume de Pologne.

Konstytucja Królestwa Polskiego (strona tytułowa)

Godło i Flaga Królestwa Polskiego z czasów wojny polsko-rosyjskiej

**Przywódca Spisku Podchorążych
p.por. Piotr Wysocki**

Dyktator Powstania gen. Józef Chłopicki

**Nominalny wódz armii powstańczej
Gen. książę Michał Radziwiłł**

**Prezes Rządu Narodowego
Ks. Adam Jerzy Czartoryski**

**Ostatni wódz naczelny i zwierzchnik
Rządu Narodowego gen. Maciej Rybicki**